

Motion till riksdagen

1989/90:Sf39

av Rune Backlund (c) m.fl.

med anledning av regeringens skrivelse 1989/90:68
om invandrar- och flyktingpolitiken

Det gångna årtiondets svenska flyktingpolitik präglas i hög grad av dramatiska förändringar, återkommande omorganisationer och kraftigt ökande kostnader.

Under de första åren på 1980-talet uppgick antalet asylsökande till ca 4 000 per år. År 1984 steg den siffran brant till ca 10 000. De därpå följande åren fortsatte antalet att öka år från år. År 1988 nådde man i det närmaste 20 000. Det senaste året 1989 steg antalet asylsökande till ca 29 000, varav minst 19 000 under andra halvåret.

I statistiken kan man under det gångna årtiondet spåra en utveckling mot att skälen till asyl blivit svagare. Jämförelser mellan åren är dock svåra eftersom olika praxisändringar har vidtagits. Det är dock klart att andelen som fått uppehållstillstånd med uppfyllande av flyktingkonventionens krav har blivit lägre under andra hälften av åttioalet. Andelen uppgår under de senaste åren till ca 20%.

Samhällets organisation för att ta emot, utreda och slussa ut flyktingar i samhället har vid två tillfällen under 1980-talet genomgått omfattande förändringar. Under tiden mellan omorganisationerna har dessutom ett antal "krispaket" satts in för att lösa akuta problem.

Med facit i hand kan man konstatera att vid varje omorganisation eller insatt "krispaket" har man underskattat antalet asylsökande och åstadkommit en för liten utrednings- och mottagningsorganisationskapacitet. Vid den stora omorganisationen 1984/85, då invandrarverket tog över hela ansvaret för förläggningsverksamheten och utflyttningen till kommunerna, förväntades antalet asylsökande uppgå till ca 4 - 5 000. I verkligheten blev det mångdubbelt fler. När regeringen och riksdagen senast förändrade organisationen (SIV 89) dimensionerades mottagningsapparaten till att klara upp till 20 000 asylsökande. Verkligheten 1989 blev som tidigare konstaterats 29 000.

Detta förhållande har skapat många problem inom flyktingpolitiken under det gångna årtiondet. Resultatet har blivit lång väntan på beslut i asylärenden med åtföljande praxisändringar för att undvika att man tvingas utvisa människor som bott i vårt land under en lång tid. Dessutom har vi fått långa förläggningvistelser i avvaktan på besked i asylärendet eller för att få en kommunplats. Kostnaderna för flyktingpolitiken har också stigit brant. För budgetåret 1989/90 kan kostnaderna beräknas till minst 5,3 miljarder

kronor vilket är drygt 1,7 miljarder mera än vad riksdagen anvisade våren 1989.

På samma sätt som mottagningsorganisationen varit föremål för översyn två gånger under åttiotalet har också grunden för flyktingpolitiken – utlänningslagen – utretts vid två tillfällen. Riksdagsbesluten 1984 och 1989 har inte inneburit några justeringar av det materiella innehållet i grunderna för rätten till asyl i Sverige. Däremot kom beslutet 1989 att innehålla skärpningar i lagstiftningen när det gäller att motverka så kallat missbruk av asylrätten.

Regeringsbeslutet december 1989

I december ansåg regeringen läget inom landets flyktingmottagning så akut att man var beredd att med stöd av bestämmelserna om "särskilda skäl" som anges i utlänningslagen (3 kap 4 § andra stycket) begränsa rätten till asyl till endast dem som uppfyller kraven i FN:s flyktingkonvention. De som i övrigt har särskilt starka skyddsbehov omfattas också av samma rätt. Förändringen gäller tills vidare och regeringen anger i flyktingkrivelsen 1989/90:68 att man för närvarande inte kan bedöma när en omprövning av beslutet kan ske.

En försiktig bedömning är nog att det tar minst ett år att avveckla de balanser som uppstått genom den kraftiga tillströmningen av asylsökande under andra halvåret och att uppnå de tidsramar för utredning/förläggningsvisstelse som riksdagen fastställt våren 1989.

Staten – kommunerna och flyktingmottagandet

Sveriges flyktingpolitik bygger på en arbetsfördelning mellan statens organ polis/invandrarverk och landets kommuner. Staten beslutar om regelverket och tar i stort hela det ekonomiska ansvaret. Kommunerna står för den praktiska utslussningen i samhället.

Under det gångna året har det blivit allt tydligare att kommunerna och staten haft olika ambitionsnivåer för hur många flyktingar vårt land kan ta emot. Invandrarverket har fått fungera som buffert. En beskrivning av invandrarverkets roll är jämförelsen med ett badkar där verket varken har haft kontroll över tillflödet eller utflödet. Resultatet har trots stora ansträngningar blivit att 7 000 flyktingar med tillstånd väntar på kommunplats. Läget för 1990 är att kommunernas avtal med invandrarverket redan är i stort sett in-tecknade genom de drygt 20 000 människor som väntar på förläggningar. De asylsökande som kommer under 1990 får därför också bereda sig på långa väntetider på invandrarverkets förläggningar.

Kommunernas problem är väl kända såsom bostadsbrist eller i vissa delar av landet brist på arbete, men det finns ibland också en rädsla för främlingsfientlighet genom att för många flyktingar koncentreras till den egna kommunen. Hög ambitionsnivå på det kommunala mottagandet har i en del fall blivit ett direkt hinder för att pröva provisoriska lösningar t ex på bostadsområdet för att öka utslussningen.

Den obalans som uppstått mellan statens mottagning av asylsökande och kommunernas förmåga och vilja att slussa ut flyktingar i samhället är oroande. Nuvarande flyktingpolitik bygger på ett samspel. Fungerar inte det

blir följderna att politiken havererar och flyktingarna blir de stora förlorarna. Riskerna ökar också för att främlingsfientliga strömningar får ett djupare fotfäste i samhället.

Mot. 1989/90
Sf39

Tillsätt en kommission för att utforma en långsiktig flykting- och invandrarpolitik

Åttiotalets omorganisation och översyner har bara snuddat vid de riktigt övergripande frågorna. Inriktningen har varit att lösa de akuta problemen i flyktingmottagandet. Det har också funnits en rädsla för att öppet diskutera de mera långsiktiga trenderna. Man har varit orolig för att det skulle kunna tas som intäkt för en eftergift till de grupper i samhället som krävt en restriktivare flyktingpolitik.

Regeringens beslut att tills vidare begränsa rätten till asyl ger ett tillfälligt andrum som måste utnyttjas till att utforma en mera långsiktig och övergripande policy för svensk flykting- och invandrarpolitik.

Enligt centerpartiets uppfattning bör en parlamentariskt sammansatt kommission tillsättas med uppgift att utforma en mera långsiktig svensk flykting- och invandrarpolitik. Som utgångspunkt för arbetet kan de ovan redovisade frågeställningarna gälla. I kommissionen bör såväl rikspolitiska som kommunpolitiska intressen vara representerade. Arbetet bör bedrivas skyndsamt.

Hemställan

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tillsättandet av en kommission för att utforma den framtida flykting- och invandrarpolitiken.

Stockholm den 7 februari 1990

Rune Backlund (c)

Karin Israelsson (c)

Rosa Östh (c)

Roland Larsson (c)

Kersti Johansson (c)

Ulla Tillander (c)

Göran Engström (c)

Marianne Jönsson (c)